

Anbefalinger om alkohol til skolebestyrelsen i grundskolen

Alkoholforebyggelse i overgangen fra grundskoler
til ungdomsuddannelser

**Alkohol &
Samfund**

Baggrund for anbefalingerne

Anbefalingerne er udarbejdet med udgangspunkt i en analyse, som er lavet i samarbejde med COWI i starten af 2022. Undersøgelsen har fokuseret på grundskolernes, efterskolernes, ungdomsuddannelsernes samt kommunernes arbejde med Sundhedsstyrelsens anbefalinger for alkoholforebyggelse. Hovedkonklusionerne fra undersøgelsen er:

- Mangel på et tydeligt ansvar for forebyggelsesopgaven. Der er uenighed om, hvem der har ansvaret for forebyggelsesopgaven i overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse.
- Mangel på systematik og kontinuitet i den forebyggende undervisning.
- Udfordringer med forældreinddragelse. Både grundskoler og efterskoler oplever uenighed blandt forældre om holdningen til unge og alkohol.

På den baggrund har Alkohol & Samfund udarbejdet anbefalinger til grundskolerne, efterskolerne og ungdomsuddannelserne. Dette er gjort i dialog med Efterskoleforeningen, Skole og Forældre, Danske Erhvervsskoler og -Gymnasier, Danske Gymnasier, Sund By Netværket og SSP-Samrådet, som også har bidraget til kvalificering af konklusionerne fra undersøgelsen.

Om undersøgelsen

Alkohol & Samfund har i samarbejde med COWI afdækket, hvilke alkoholforebyggende initiativer der eksisterer på grundskoler. Der er bl.a. blevet spurgt til udbredelsen af forældreinddragelse og forebyggende undervisning.

I alt har 73 grundskoler besvaret spørgeskemaet, og kun 19 af kommunerne er repræsenteret. Derfor er forholdene på grundskolerne ikke nationalt repræsentative. Dog er der stærke tendenser i resultaterne, som peger i en klar retning, hvad angår udfordringerne med forebyggelsesindsatsen på grundskolerne.

Alkoholforebyggelse i grundskolerne

Grundskolen er et vigtigt samlingspunkt for børn, der bliver til unge, for deres liv og for de fællesskaber, de bliver en del af. De voksne på skolen og elevernes forældre har derfor et ansvar for, hvordan børn og unge trives i de første ti skoleår i deres liv, og spiller dermed en vigtig og afgørende rolle i forhold til at klæde dem på til et sundt og godt liv i travsel. Folkeskoleloven slår fast, at grundskolerne er ansvarlige for undervisning i sundhedskundskaber, herunder alkohol.

Sundhedsstyrelsen fraråder børn og unge under 18 år at drikke alkohol. Derfor bør voksne omkring de unge samarbejde om at udskyde debutalderen med alkohol, til de unge er gået ud af grundskolen. Det kræver, at både de unges forældre, lærerne, ledelsen og bestyrelsen har et fælles ståsted for alkoholforebyggelse, samt at inkluderende fællesskaber uden alkohol fremmes.

Skolebestyrelsen kan med en alkoholforebyggende politik sikre, at alkoholforebyggelse bliver en fast del af samarbejdet med forældre og undervisningen af elever i udskoling.

Alkohol & Samfund ønsker med disse anbefalinger at øge prioriteringen af og samarbejdet om alkoholforebyggelsen på tværs af grundskoler, efterskoler, ungdomsuddannelser og kommunen. Så unge og deres forældre bliver mødt af en fælles tilgang til alkohol, uanset om de unge går i 8. klasse, på efterskole eller er startet i 1.g, og så alle aktører tager del i ansvaret.

I det følgende kan skolebestyrelser finde inspiration til, hvilke principper der kan indgå i en politik for alkoholforebyggelse i grundskolen, og hvilke indsatser der bør prioriteres.

Sundhedsstyrelsen fraråder børn og unge under 18 år at drikke alkohol

Børn og unge er særlig sårbare over for alkohol. Unge er mere risikovillige end voksne, hvilket øger sandsynligheden for skader, ulykker og død – særligt i kombination med indtag af alkohol. Især rusdrikning kan påvirke modningen og udviklingen af hjernen. De hjerneområder, der påvirkes, er hukommelse, læring, planlægning, beslutninger, impuls kontrol og sprog. Herudover er der en øget risiko for risikofyldt seksuel adfærd og for at opleve uønskede seksuelle tilnærmelser.

Anbefalinger til skolebestyrelsen

- 1** Lav en politik for, hvordan skolen sikrer systematik i alkoholforebyggelsen i udskoling.
- 2** Indfør fast alkoholforebyggende undervisning, fx baseret på socialpejling og flertalsmisforståelser, for alle elever på 7.-9. klassetrin.
- 3** Sørg for, at dialog om alkohol bliver en fast del af forældremøder i 7.-9. klasse. Der skal afsættes minimum en time til dialog og til at indgå forældre aftaler i klasserne. Følg op på forældremøderne hvert år – hvordan går det med aftalerne, og hvordan går det i klassen?
- 4** Afhold alle fælles arrangementer uden alkohol, fx sidste skoledag uden alkohol.

Skolebestyrelsen udarbejder en politik for alkoholforebyggelsen

- Skolebestyrelsen skal sikre, at alkoholforebyggende initiativer som undervisning og forældreinddragelse bliver prioriteret i udskolingen, ved at fastsætte det i en politik/et princip for alkoholforebyggelse i udskolingen.

Skolebestyrelsens opgave er at fastsætte principper for skolens virksomhed, herunder at fastsætte principper for samarbejdet mellem skole og hjem samt for skolens og forældrenes ansvar i samarbejdet. Desuden fastsætter skolebestyrelsen ordensregler og værdiregelsæt for skolen, og derfor er det oplagt, at skolebestyrelsen drøfter og beslutter, hvordan principperne for alkoholforebyggelsen bliver en fast del i udskolingen for elever og forældre.

Alkoholforebyggende undervisning i udskoling

Alkoholforebyggelsen skal på skoleskemaet i udskoling. Her kan skolerne med fordel anvende kommunens lokale tilbud fra SSP eller lignende. Hvis lærerne varetager opgaven, kan de få hjælp og god inspiration til materialer fra kommunen. De steder, hvor lærerne underviser, bør lærerne klædes på og have det som en fast del af årshjulet i starten af skoleåret i 7., 8., og 9. klasse.

Alkoholforebyggende undervisning handler især om flertalsmisforståelser og social pejling. Formålet er at udskyde elevernes alkoholdebut og øge elevernes handlekompetence.

- Skolebestyrelsen kan med en politik sikre, at alkoholforebyggende undervisning bliver prioriteret i udskoling.
- Alkoholforebyggende undervisning skal være en fast del af skoleskemaet i starten af 7., 8. og 9. klasse.
- Skolebestyrelsen skal gøre det tydeligt i politikken, hvem der har ansvaret for at sikre undervisningen. Fx kan klasselæreren være ansvarlig for at tage fat i kommunen og bede om oplæg eller materialer fra fx SSP eller selv varetage undervisningen om social pejling og flertalsmisforståelser.

26% af ungdomsuddannelserne svarer, at der bliver afholdt forældremøder, hvor en dialog om alkohol indgår. Dertil oplever 90% udfordringer med inddragelse af forældre og dialogen om alkohol, hvor:

31% angiver mangel på prioritering fra ungdomsuddannelsens side

17% angiver mangel på tid.

14% angiver mangel på adgang til forældre.

I uddybende kommentarer har respondenterne angivet, at udfordringerne også skyldes, at forældrene ikke ser alkohol som et problem, eller at ungdomsuddannelsen anser det som kommunens eller grundskolernes opgave at arbejde med alkoholforebyggelse.

Inspiration til undervisning af elever

- Det Kriminalpræventive Råd – Alle de andre gør det
- SSP-Samrådet – SSP-miniguide til forebyggende undervisning.

Hvad er flertalsmisforståelser?

Når man tror, de fleste mener eller gør bestemte ting fx drikker eller ryger, men i virkeligheden er det kun de færreste, der mener eller gør det.

Hvad er social pejling?

Social pejling er en metode, der forebygger risikoadfærd ved at korrigerer de flertalsmisforståelser børn og unge kan have om omgivelsernes adfærd og forventninger til dem. Formålet med metoden er at nedbringe eller fjerne det forventningspres, der kan få børn og unge til at handle i modstrid med deres egne ønsker eller overbevisning, og derigennem nedbringe risikoadfærd.

Forældreinddragelse i grundskolen

Forældre er vigtige rollemodeller for børn og unge. Meget har ændret sig, siden forældrene selv var unge og gjorde sig erfaringer med alkohol for første gang. Forældrene skal klædes på helt fra starten af 7. klasse for at sikre at udskyde de unges debutalder med alkohol. (For nogle klasser kan det være relevant allerede i 6. klasse).

Formålet med forældreinddragelse og dialog om alkohol er, at forældrene skal reflektere over alkohol, festkultur og deres egen rolle. Forældrene skal have information om alkohols påvirkning på den unge hjerne og risikoen for negative konsekvenser. Forældrene er selv en del af alkoholkulturen, og de skal have viden om deres rolle og indflydelse på deres barn.

Før børnenes alkoholdebut er det vigtigt, at forældrene klædes på til at udskyde debuten så længe som muligt. Hvis alkoholdebuten er indtruffet i klassen, så skal forældrene klædes på til at tage dialogen om alkohol og lave aftaler med deres teenager. Skolerne kan med fordel anvende SSP fra kommunens lokale tilbud eller kontakte Forældreforeningen Unge & Alkohol med henblik på at klæde forældrene på.

- Skolebestyrelsen kan med en politik for alkoholforebyggelse i udskolingens sikre, at dialog med forældrene om alkohol bliver prioriteret i udskolingens.
- Alkoholforebyggende dialog med forældrene skal være en fast del af årshjulet i udskolingens.
- I udskolingens skal der som minimum afholdes forældremøder i 7. klasse (men gerne hvert år), hvor alkohol er en fast del af mødet. Sæt en time af, og afhold mødet i forlængelse af det faglige forældremøde.
- Skolebestyrelsen skal gøre det tydeligt i politikken, hvem der har ansvaret for at sikre forældreinddragelsen. Fx klasselæreren eller kontaktlæreren, som har ansvaret for at indhente et tilbud fra kommunen, fx SSP, eller selv stå for undervisningen.

26% af ungdomsuddannelserne svarer ja til, at de har en fælles alkoholpolitik på tværs af ungdomsuddannelserne i kommunen. Samtidig oplever 87% udfordringer i forbindelse med implementeringen af en fælles alkoholpolitik, hvor:

22% angiver, at det ikke er en prioriteret opgave på ungdomsuddannelsen.

28% angiver mangel på opbakning fra eleverne.

15% angiver mangel på tid.

En respondent uddyber, at en af udfordringerne ved at implementere en fælles alkoholpolitik er, at det bliver en konkurrenceparameter: "Forskellige holdninger på tværs af ungdomsuddannelserne og intern konkurrence om eleverne."

En anden respondent uddyber i kommentaren, at de oplever manglende konsensus mellem ledelse og undervisere om alkoholpolitikken.

Alkoholfri sidste skoledag

- Skolebestyrelsen kan med en politik for alkoholforebyggelse i udskolingens sikre, at sidste skoledag bliver afholdt uden alkohol. Iværksæt gerne et samarbejde med SSP om en alkoholfri sidste skoledag.

Overgangen fra barn til ung og fra ung til voksen er forbundet med mange traditioner, og i den danske kultur ofte forbundet med alkohol. Sidste skoledag er en vigtig tradition til at fejre afgangseleverne på en festlig måde. Det er vigtigt at arbejde for, at den dag ikke bliver forbundet med alkohol, på samme måde som konfirmationen eller nonfirmationen ikke skal forbindes med alkohol.

Mange skoler arbejder allerede med en alkoholfri sidste skoledag. Nogle skoler holder fx en fælles sidste skoledag med en masse attraktive og 'fede' aktiviteter, som gennemføres som en slags endagsfestival. Eksempler på dette findes i Faxe, Horsens og Aarhus.

Inspiration til forældremødet

- Fuld af liv til forældre – alkoholdning.dk
- Sundhedsstyrelsen – teenageforældre.dk
- Forældreforeningen Unge & Alkohol – [Forældreguiden](#)
- Det Kriminalpræventive Råd – [Alle de andre gør det](#)
- Skole og Forældre – [Idékatalog til forældremøder](#)
- Skole og Forældre – forældrefiduser.dk
- Skole og Forældre – [Samspillet – del holdninger på forældremødet.](#)

Sidste skoledag for fuld udblæsning i Faxe

I Faxe har de siden 2018 afholdt alkoholfri sidste skoledag for kommunens afgangselever. Her starter dagen med morgenmad for eleverne på deres respektive skoler, hvorefter alle kommunens elever bliver kørt i busser ud til en festplads, som byder på alt fra bøfsandwich, kædedans og boldspil til sumobrydning og skumfest. Dagen bliver fyldt med aktiviteter, sjov og leg. Når festen er slut, bliver eleverne kørt tilbage til skolen i bus, og så skal de videre til privatfester, som forældrene har arrangeret.

Læs mere om Faxe Kommunes alkoholfrie sidste skoledag [her](#)

Udgivelsen er udarbejdet af:

Freja Jørgensen, sundhedskonsulent og projektleder,
Alkohol & Samfund

Foto: Christoffer Regild

Udgiver:

Alkohol & Samfund
Høffdingsvej 36 2500 Valby
Tlf.: 35 29 30 90

© Alkohol & Samfund, 2022